

Ekspertam nepārtraukti jāpilnveido zināšanas visā eksperta darbības laikā, tajā skaitā ekspertam jāattīsta labas komunikācijas prasmes.

Ekspertam aktīvi jāiesaistās tiesību aktu, dažādu dokumentu un vadlīniju izstrādē, veidojot radiācijas drošības prasību ietvaru valstī.

Ekspertu ievēribai – no 01.07.2021. atsevišķi izdalīti sertifikācijas virzieni „rentgendefektoskopijas iekārtas”, „nemedicīniskās rentgeniekārtas nemedicīniskā attēlveidošanā”

Noderīga informācija:

- Valsts vides dienesta Radiācijas drošības centrs
<https://www.vvd.gov.lv/lv/operatoriem-darbam-ar-jonizejosa-starojuma-avotiem> (informācija par ekspertiem, vadlīnijas operatoriem)
- Eiropas Savienības Padomes Direktīva 2013/59/Euratom
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0059&from=LV>
- Starptautiskā Atomenerģijas Aģentūra <https://www.iaea.org/>
- Eiropas vadlīnijas par darbu vadītājiem un ekspertiem
<http://euterp.eu/uploaditems/ENETRAPIII/ENETRAP-III-European-Guidance-Document-01-03-2016.pdf>

Informatīvo materiālu sagatavoja
Latvijas medicīnas inženierzinātņu
un fizikas biedrība, 2019

VVD RDC aktualizēja 2021.gadā

LMIFB

Radiācijas drošības eksperta loma un pienākumi nemedicīniskās apstarošanas jomā

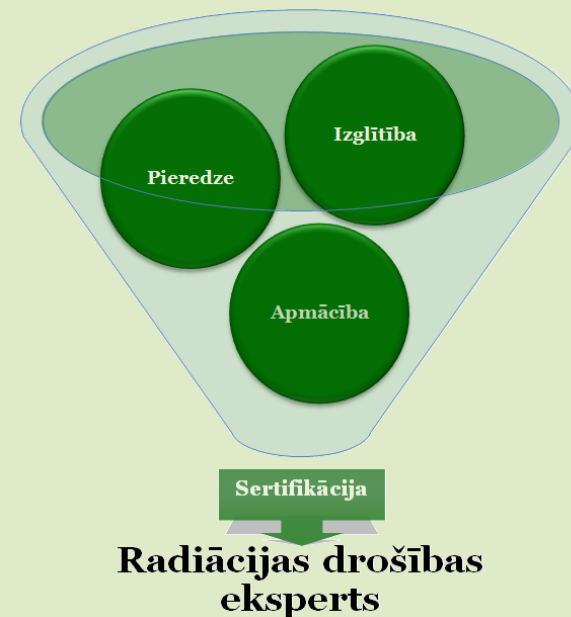
Nemedicīna ietver tādas jomas kā rūpniecība, zinātne, bagāžas kontrole un veterinārmedicīna

Radiācijas drošības eksperts - persona, kurai ir nepieciešamās zināšanas, apmācības un pieredze, lai sniegtu konsultācijas par aizsardzību pret jonizējošo starojumu ar mērķi nodrošināt cilvēku efektīvu aizsardzību, un kura saņēmusi VVD RDC izsniegtu sertifikātu.

Radiācijas drošības eksperts, pamatojoties uz mērījumiem un aprēķiniem, sniedz kompetentus profesionālos padomus darbinieku un iedzīvotāju aizsardzībā.

Ekspertu sertificēšanu veic VVD Radiācijas drošības centrs, nepieciešamības gadījumā konsultējoties ar nozares institūcijām, profesionālajām asociācijām, biedrībām, nodibinājumiem, izglītības vai zinātniskajām iestādēm (no 01.07.2021.).

Materiāls sagatavots sadarbībā ar Valsts vides dienestu, izdots ar Latvijas vides aizsardzības fonda finansiālo atbalstu

Latvijas
vides
aizsardzības
fonds

Valsts vides dienests

Pieaicinot radiācijas drošības ekspertu dažādu jautājumu risināšanai un konsultācijām, operators sagaida noteiktu, konkrētu rīcību, piemēram:

Konsultāciju tēma	Ieteikumi ekspertam
Jonizējošā starojuma avotu plānošana un pieņemšana ekspluatācijā (dizains, funkcijas, drošība, brīdinājuma ierīces). Atbilstošas dokumentācijas sagatavošana (montāžas plāns, eksperta atzinums, instrukcijas).	Kopā ar operatoru izskatiet jautājumus saistībā ar plānotu jaunu avotu iegādi, īpašu uzmanību pievēršot plānotās uzstādīšanas vietas piemērotībai. Analizējiet ražotāja informāciju par starojuma raksturlielumiem, potenciālo bīstamību un rekomendēto noslogojumu. Veiciet avota aizsargbarjeru vai telpu sienu aizsardzības aprēķinus. Pārbaudiet avota atbilstību nozares standartiem, tiesību aktiem, vadlīnijām un labās prakses piemēriem.
<u>Eksperta atzinumā jāvērtē darbību pamatojums (no 01.02.2021.)! Atzinuma saturs noteikts tiesību aktos (no 01.07.2021)</u>	Eksperts var saskaņot montāžas plānu un sniegt eksperta atzinumu, ja ir saņēmis eksperta sertifikātu atbilstošā sertifikācijas jomā/virzienā.
Darbinieku dozu optimizācija un dozu ierobežojumu noteikšana. Iedzīvotāju dozu limitu ievērošana	Kopā ar operatoru pārskatiet veicamo darbu niansas attiecībā uz darbinieku un iedzīvotāju potenciālās apstarošanas iespējamību pēc visiem iespējamajiem scenārijiem. Analizējot datus un formulējot eksperta viedokli, vienmēr vadieties no tiesību aktos noteiktajiem dozu limitiem, kā arī pēc ALARA principa. Ja nepieciešams, nosakiet papildu dozu ierobežojumus un periodu, pēc kura šie lielumi tiks atkārtoti pārskatīti, pamatojoties uz darbinieku dozimetrijas datiem.
Operatora kontrolētās teritorijas iedalīšana kontroles un pārraudzības zonās	Papildus operatora sniegtās informācijas izskatīšanai pētiet un analizējiet apstākļus neatkarīgā veidā, sava atzinuma pareizību apliecinot ar mērījumiem.

Darba vietas monitorings	Eksperts var veikt darba vietas monitoringu, ja ir saņēmis eksperta sertifikātu atbilstošā sertifikācijas jomā/virzienā un licenci darbībām ar jonizējošā starojuma avotiem, kā arī ekspertam ir piemērotas mēriekārtas.
Kvalitātes nodrošināšana	Sniedzot rekomendācijas par atbilstošu kvalitātes nodrošināšanas procedūru ieviešanu, ņemiet vērā nozares standartus, tiesību aktus, vadlīnijas un labās prakses piemērus.
Vides monitoringa programma. Radioaktīvo atkritumu apsaimniekošana	Lai konsultētu operatoru šajos jautājumos, ekspertam jābūt padziļinātai izpratnei par konkrētajām jomām un tajās iespējamajiem radiācijas drošības riskiem.
Radiācijas monitoringa mēriekārtas	Novērtējiet mērinstrumentu un to tehnisko parametru piemērotību konkrētajiem mērījumiem.
Sagatavotība un avārijas situācijās	Analizējiet visus avārijas situācijas apstākļus, kā arī negadījumā iesaistīto darbinieku saņemtās dozas un novērtējiet to ietekmi vai potenciālo ietekmi uz darbinieka veselību. Konsultējot operatoru avāriju sagatavotības plāna izstrādē un darbinieku apmācībās, ņemiet vērā nozares standartus, tiesību aktus un starptautisko pieredzi.
Darbinieku apmācība	Konsultējot operatoru par darbiniekiem nepieciešamo papildu apmācību, skaidrojiet iespējamās radiācijas drošības riskus, izvērtējiet aizsardzības pasākumu piemērotību konkrētajā jomā, uzsveriet nepieciešamību ievērot instrukcijas un procedūras.

Eksperta pienākumi, tajā skaitā, jomas, kurās jāsniedz konsultācijas, noteiktas tiesību aktos (no 01.07.2021)